

Együttes tárlat a Gulácsy Teremben — Tiszatáj címmel

„A művészetnek soha nem volt elég, ezután sem lesz elég annak megmutatása, amit nélküle is láthat az ember.” — Aragon szavai ezek. Mélyen igaz és bölcs szavak. A világ, amelyben élünk, megismerhető a tudomány eszközeivel, a technika eddig nem látott, valóban ámitó találmányaival. Az ember, aki vagyunk, fényképezhető, filmezhető és — boncolható. Megismerhető tehát a tudomány műhelyeiben. De valóban megismerhető-e? Hol a műszer, amely megmutatja, amely milliméter-papirosra jegyzi a „lélek ketyegését”, amely gyönyörű, vagy éppen iszonytató? Hol a mérőműszer, amely regisztrálja a gyűlölet vagy a szeretet fokozatait? Hol a csodagép, amely mérni tudná félelmünket, reményeinket, örömlünket, szomorúságunkat? Hol a masina, amely képes átvinni „fogában tartva a Szerelmet a túlsó partra”? Hol a mérce, amely pontosan megmutatja nagyságunkat és parányiségunkat?

Ilyen műszerek, ilyen gépek nem léteznek. A művész agya, szeme, lelke, idegei szolgálnak eszközül csupán. Áramló vér, verdeső szív, működő agy: élő ember mutathatja csak föl társát, az élő embert. „Egymás nélkül sötétben vagyunk” — írja földink és közeli testvérünk, József Attila, aki — tudjuk — pokolra ment és a sínekre feküdt, mert legszentebb hitében csalatkozott: társak között maradt egyedül. Korunk legnagyobb veszedelme pusztította tehát. Ki az, aki e mindenkor fenyegető veszély rafináltan modern tankcsapdájából kiemelheti a huszadik század emberét? Csak a művész, egyedül a művész, legyen bár művészetének anyaga a kő, az olaj, a vászon, a kiénekel hang vagy az írott szó, csak munkájának tárgya az ember, a testvérember maradjon, akit eszményíteni és dorgálni, megszépíteni és megcsúfolni egyként jogában áll. Mert az igaz művész minden gesztusában jobbitani akar. Igaz művészek munkáival találkozunk itt ma is. Magunkfajta ember számára látszólag irigyelhetők: nem kell szólniok, mondatokban vallaniok. Szólnak helyettük vásznaik, tábláik, vallanak ezernyi árnyalatban, seppenek és kiáltanak, kárpótolni akarván az ugyancsak látszólagos hátrányt, tudniillik, hogy csupán egyetlen érzékszervünk alkalmas mondandójuk fölfogására. A varázslat titka éppen ez: nézünk és látni tudunk, nézünk és hallani tudunk, nézünk és bizsergni tud a bőrünk, nézünk és érezni tudunk.

Tiszatáj címmel hirdeti a Képcsarnok ezt a tárlatot. Miért vállalja testvérenek e művészgardát az azonos című folyóirat? Tegyük hozzá nyomban: örömmel vállalja. Mert egyformán tudjuk a különbséget a szülőföldhöz, a hazához való ragaszkodás és a joggal pejoratíve értelmezhető provincializmus között. Illyés Gyula fogalmaz legpontosabban ebben az ügyben mindannyiánk számára. Így: „Mi itt ne úgy legyünk modernnek, mintha Párizsban élnénk. Nem, nekünk itten úgy kell modernnek lennünk, mintha a magyarság mélyrétegeiben a pusztákban, a falvakban élnénk...” Majd tovább: „... azt hívják provincializmusnak, ha valaki Bugacon úgy viselkedik, mintha Párizsban volna.” Nem az a fontos tehát, ki melyik éren, melyik folyó völgyében indul, a tét régóta az: eljutni a nagy szent óceánba. Fölmutatni azt, aminek fölmutatására egyedül mi lehetünk hivatottak. Nem azt bizonygatni tehát, milyen

Elhangzott a tárlat megnyitóján, 1977. április 14-én.

ügyesen tudjuk utánozni a legújabb divatot, hanem — mindenféle divatok ismeretében — a magunk nyelvén, tiszta és igaz szóval kimondani a magunk igazságát.

Elmaradott, konzervatív-e az a festészet, amelynek mintavételét föltekinteni ezúttal összejöttünk? Mondhatja talán, aki színeket elmosó áttételek, ünnepi riportok, felületes beszámolóik transzmisszióin át ismeri világunkat, amelyet mi mai magyar valóságnak nevezünk. De mást mond, aki igazi hétköznapjaink valóságos embereire, igaz jelképeire ismer itt a vászakra írott művészi világban. Aki tudja, hogy életünk, s így a nemzet élete folyamata, minden földcsuszamlások ellenére törvényszerű kontinuitás, vagyis e pillanatban (a pillanat ezúttal persze évtizedeket jelent) együtt él körülöttünk és bennünk a múlt és a jelen, de előbukkanni látszik a jövő is. Mindezt képbe írni, látvánnyá tenni, vagyis egy műfaj eszközeivel újjáteremteni: soha nem kívánt művészi erőt, tehetséget és felelősséget követel azoktól, akik az ősi művészet törvényei szerint egyetlen síkban igyekeznek ábrázolni e bonyolult szimbiózist, a rohanó korban pillanatonként változó sokféle jelenséget, e bámulatosan tarka kavarodást.

Köszöntsük hát illő tisztelettel és igaz szeretettel azokat, akiknek ez máris sikerült!

ANNUS JÓZSEF

Szerkesztői asztal

Április 18 és 22 között a Varsói Magyar Kulturális Intézet rendezésében Tiszatáj-estek voltak Lengyelországban. Lapunkat Vörös László főszerkesztő, Annus József főszerkesztő-helyettes és Olasz Sándor munkatárs képviselte. A varsói irodalmi estet Tadeusz Olszański vezette, a klasszikus és a mai Szegeden élő írók műveit neves lengyel színeszek tolmácsolták. A Dobrzyńban (egy Visztula parti városkában) tartott est után Wrocławban, az Irodalmi és Zenei Klubban mutatkozott be a Tiszatáj. Szerkesztőségünk tagjai találkoztak az Odra című irodalmi folyóirat vezetőivel, és tárgyaltak a két lap közötti kapcsolat megteremtéséről.

*

Munkatársaink közül Annus József főszerkesztő-helyettes és Tóth Béla rovatvezető vett részt Tiszatáj-ankéton a közelmúltban. A szegedi Ifjúsági Ház klubjának vendégei voltak.

NAGY ISTVÁN
(1904–1977)

Nemrég még közönség elé állott a budapesti Nemzeti Színház függönye előtt, április végén pedig már halálának híre érkezett Kolozsvárról. A romániai magyar irodalom kiemelkedő alakja asztalosként járta egykor Románia és a Balkán gyárait, hamarosan bekapcsolódva a munkásmozgalmába. Első írásai a Korunkban jelentek meg, de 1933-ban már regénye, a Nincs megállás is az olvasók elé került. 1938 után kapcsolata állandósul a munkásírókkal, a párt megbízásából keresi az utat a népi írókhoz is. A főlzabadulás után fontos megbízatásokat kap: szerkesztő, egyetemi tanár, rektor. Önéletrészének kötetei az elmúlt évek legjelentősebb termései, fájdalmas veszteség, hogy tervezett munkáját nem végezhetette be.

A proletár testvériség, az igazság szenvedélyes hirdetője távozott alakjával. Emlékét megőrizzük!